
Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2016:8

Själavård, sekretess och IT

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2016:23 med förslag att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utreda sekretessskyddet för själavårdande e-postkorrespondens på Svenska kyrkans servrar. Utskottet konstaterar att det aldrig går att helt garantera IT-säkerheten om själavård sker via e-post. Utskottet poängterar det ansvar som själavårdaren har att uppmärksamma konfidenten på de möjliga brister i säkerhet som föreligger när själavård sker per e-post. Däremot finner inte utskottet att frågan löses genom att ge ett uppdrag i enlighet med vad motionären föreslår. Utskottet föreslår därför att motion 2016:23 avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:23.

Motionens förslag

Motion 2016:23 av Berth Löndahl, Själavård, sekretess och IT

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda sekretessskyddet för själavårdande e-postkorrespondens på Svenska kyrkans servrar.

Bakgrund

I 54 kap. 1 § i kyrkoordningen regleras den så kallade själavårdssekretessen. Enligt bestämmelsens första stycke gäller förbud mot att röja sådana uppgifter som har anförtrotts en biskop eller präst under bikt eller enskild själavård. Enligt bestämmelsens andra stycke gäller förbud också mot att röja sådana uppgifter som har anförtrotts en diakon under enskild själavård.

Förbudet i första stycket är absolut och har inga undantag. Förbudet i andra stycket har en rad undantag när förbudet får vika, t.ex. när den enskilde själv medger att uppgiften får lämnas ut eller när diakonen har ålagts att vittna under ed. Förbudet enligt andra stycket får även vika vad gäller uppgifter som omfattas av anmälningskyldigheten enligt 54 kap. 13 a § i kyrkoordningen. Enligt bestämmelsen är den som i kyrkans verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd, skyldig att genast anmäla detta till socialnämnden.

Biskopars, prästers och diakoners tystnadsplikt regleras även i 30 kap. 3 §, 31 kap. 9 § och 32 kap. 9 § i kyrkoordningen. Den som bryter mot sin tystnadsplikt kan bli föremål för ingripande från domkapitlet. En biskop får av Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar förklaras obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst om

han eller hon har brutit mot sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon har fått veta under bikt eller enskild själavård (30 kap. 5 §). En präst eller diakon kan av domkapitlet antingen förklaras obehörig, få en treårig prövotid eller tilldelas en skriftlig erinran (se 31 resp. 32 kap. 12 §).

Handlingar vars innehåll skyddas av förbud enligt 54 kap. 1 § är undantagna från kravet på diarieföring (se 55 kap. 3 § punkten 1).

Själavård sker främst genom muntliga samtal, men kan även ske skriftligen. Tidigare skedde detta genom brevväxling, men genom den tekniska utvecklingen kan detta nu ske exempelvis via olika chattfunktioner, e-post eller sms. Oavsett hur själavården sker finns problem med säkerheten – ett rum kan avlyssnas, ett brev eller en e-post öppnas och läsas av någon annan än den det är riktat till. Vidare hindrar inte kyrkans säkerhetsåtgärder att konfidenten själv sprider uppgifterna på olika sätt. Det kan noteras att även en person som stod ”på lur” när en person biktade sig för en präst och sedan spred sådana uppgifter skulle ”straffas till livet” enligt 1686 års kyrkolag. Detsamma gällde en präst som bröt mot tystnadsplikten. (se 7 kap. 2 § i 1686 års kyrkolag)

I utredningen *Ett skyddat rum* (Svenska kyrkans utredningar 2010:3) togs bl.a. frågan om själavård via internet, e-post och sms upp. Vad gäller just själavård via e-post anförs att e-post av själavårdskaraktär bör hanteras så att tystnadsplikten bevaras och information inte sprids. Därför behöver sådan e-post behandlas på samma sätt som ett själavårdsbrev i pappersform, exempelvis vad gäller ordning för diarieföring. Utredningen menar att e-post i och för sig är ett medium som man kan lyssna sig in i, men att detta gäller alla rum, såväl fysiska som elektroniska. – I kyrkostyrelsens skrivelse *Tystnadsplikt m.m.* (KsSkr 2011:7) instämde kyrkostyrelsen i utredningens bedömning att själavård via e-post och sms kan betecknas som enskild själavård och att tystnadsplikt därför råder. Även om det inte går att garantera att någon information kan nå någon utomstående behöver inte det innebära att kraven på att den som är bunden av tystnadsplikt inte för vidare det som sägs blir mindre. Däremot finns det anledning att klargöra för konfidenten att det finns risk för att information kan komma ut. Kyrkostyrelsen menade att det finns ett behov av att utreda frågorna kring själavård via e-post, internet och sms ytterligare och uttryckte avsikten att ta fram riktlinjer på området. Några sådana riktlinjer har ännu inte tagits fram av kyrkostyrelsen. Däremot genomfördes en större kommunikationsinsats gällande tystnadsplikt och anmälningskyldighet.

Tjänsten Jourhavande präst är tillgänglig via telefon, men även via chatt och lösenordsskyddade brev. Om en person väljer att kontakta Jourhavande präst via chatten eller digitalt brev krypteras innehållet och försvinner när chatten stängs ner eller brevet tas bort, alternativt när tiden för brevet har gått ut. Ingenting sparas.

Svenska kyrkan på nationell nivå ställer sekretesskrav på sina IT-leverantörer genom skrivningar i avtal. Sekretesskraven inkluderar även personal som arbetar i leveransen, alltså de personer som behöver ha tillgång till baksidan av IT-miljön för att kunna säkerställa att den fungerar tillfredsställande. Ett exempel på detta är e-postsystem, där Svenska kyrkan på nationell nivå övervakar för att fånga upp felaktigheter, bl.a. ur ett sekretessperspektiv. Övervakningen inkluderar kontroller av otillbörlig åtkomst, alltså att en användare utan rättighet medvetet eller omedvetet försöker komma åt en annan persons e-postkonto. Övervakningen gäller såväl nationell nivåns personal, externa tekniker och vanliga användare.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:23.

Utskottet konstaterar att frågan om själavård via e-post blivit allt mer aktuell, inte minst i kontakten med konfirmander och andra ungdomar. Själavårdssekreteressen för biskop, präst och diakon är givetvis densamma vid enskild själavård oavsett vilka media som används. Det går däremot aldrig att helt garantera IT-säkerheten om själavård sker via exempelvis e-post. Bristerna i säkerhet kan finnas i själavårdarens utrustning men även i konfidentens.

Utskottet vill poängtera det ansvar som själavårdaren har att uppmärksamma konfidenten på de möjliga brister i IT-säkerhet som föreligger när själavård sker per e-post eller liknande. Om möjligt kan själavårdaren överväga att erbjuda själavård på annat sätt. Däremot finner inte utskottet att frågan om bristande IT-säkerhet vid själavård via e-post löses genom att ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen i enlighet med vad motionären föreslår. Som framgår av bakgrundsteckningen kan det föreligga brister i säkerheten även om själavård genomförs på andra sätt än via e-post.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 29 september 2016

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Johan Blix.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.